

Rasspecifik avelsstrategi RAS för

Strävhaarig vorsteh

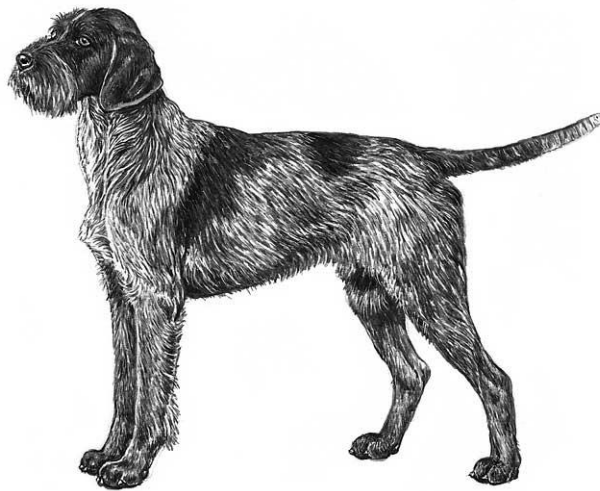

Bild från SKK

"Både uppfödare och hanhundsägare bör sätta sig in i den avelsstrategi som gäller för rasen". /Källa: SKK.

Inledning

På Svenska Kennelklubbens Kennelfullmäktige 2001 fattades beslut om att det för varje hundras ska finnas en s k rasset specifik avelsstrategi. Uppdraget att utforma dessa är utlagt på specialklubbarna. Svenska Vorstehklubben (SVK) ansvarar idag för 7 raser, kleiner münsterländer, korthårig vorsteh, strävårig vorsteh, korthårig ungersk vizsla, grosser münsterländer, långhårig vorsteh och strävårig ungersk vizsla.

En rasset specifik avelsstrategi (RAS) är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras. SKK:s Avelspolicy anger målen och RAS beskriver vägen dit.

Ansvar för rasens framtid ligger alltid ytterst hos den enskilda uppfödaren och ägaren till avelshunden. För att fatta relevanta beslut behöver den enskilda ägaren både allmänna kunskaper om avel och fakta kring den egna tiken samt den tilltänkta avelshunden, vad gäller hälsa, mentalitet och bruksegenskaper och exteriör. Målen i den planerade kullen ska ligga så nära RAS som finns för rasen.

Generellt om rasen

Övergripande avelsmål för rasen

Strävårig vorsteh är en mångsidigt användbar jakthund som skall besitta alla nödvändiga egenskaper för att kunna arbeta på fält, i skog och i vatten både före och efter skott.

Vår ras är numerärt liten i Sverige (se nedan registreringsstatistik) och en del import av hundar från fram för allt Danmark men även Tyskland och Finland kan göra avelsarbetet svårt att överblicka. Ett stort ansvar vilar på de individuella uppfödarna att tillsammans med klubbens avelsrådgivare inhämta kunskap om importhundars hälsa, jaktegenskaper och genetisk bakgrund. Ett utvecklat samarbete med andra ras- och specialklubbar tillför här värdefull kunskap. Årftlig variation är särskilt viktig. Därför skall aveln vara målinriktad, långsiktig och hållbar. Med hållbar menas att den inte leder till brister avseende hälsa, mentalitet eller funktion eller tömmer rasen på genetisk variation. Det stora inslaget av importhundar framgår av kurvorna för "avelstruktur barnbarn" (som finns att läsa på SKK avelsdata). Den numera låga graden av inavelsökning kan bland annat tillskrivas detta arbete med import av avelsdjur. Förutsättning för rasernas möjlighet att fortleva och uppfödarnas möjligheter att bedriva sund avel.

Svenska Vorstehklubben (SVK) ansvarar, i samarbete med Svenska Kennelklubben (SKK), för strävårig vorstehhundars utveckling i Sverige.

Avel och uppfödning skall ske i överensstämmelse med djurskyddslagstiftningen och Svenska Kennelklubbens grundregler och till hjälp finns ett rasset specifikt hälsoprogram som utarbetats.

Rasens population/avelstruktur (SKK/Avelsdata)

Nulägesbeskrivning

Statistik registrering

Antal reg/år	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tikar (varav importer)	82 (10)	82 (15)	82 (10)	142 (7)	92 (5)	73 (7)	123 (9)	70 (8)	82 (11)	121 (15)
Hanar (varav importer)	82 (8)	118 (16)	85 (13)	119 (8)	94 (9)	78 (10)	126 (6)	75 (10)	101 (11)	122 (15)
Totalt	164 (18)	200 (31)	167 (23)	261 (15)	186 (14)	151 (17)	249 (15)	145 (18)	183 (22)	243 (30)

Källa SKK avelsdata

Import av material från andra länder, antal importer redovisas inom () vid registreringssiffrorna

Cirka 12% av de hundar som registrerats de senaste två åren är importerade.

Reviderad november 2023

Genomsnittlig kullstorlek

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kullstorlek genomsnitt	6,9	8,1	8,1	7,6	7,5	7,0	7,1	7,7	6,6	7,3
Antal kullar	22	23	17	30	23	19	34	18	23	28

Källa SKK avelsdata

Rasen har hög reproduktionsförmåga mätt i antalet valpar per kull, vilket för åren 2013-2022 var 7.4 i genomsnitt.

Inavelsökning

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Inavelsgrad	1,2 %	1,7 %	1,3 %	0,6 %	0,8 %	0,8 %	0,4 %	1,2 %	0,9 %	0,5 %

Rasens genomsnittliga inavelsgrad. Beräknad över 5 generationer.

Rasens genetiska variation är mycket viktig att bibehålla. En hög inavelsgrad innebär en dubbling av gener (ökad homozygoti). Dubbling av gener medför att gener förloras. Inte bara bra gener utan även gener med negativ verkan dubblas, därför är genetisk variation nödvändig i en ras. Genetisk variation skapar förutsättningar för att bibehålla rasens goda hälsa och funktion samt skapar förutsättning för att vidareutveckla dess funktionalitet.

Tik- och hanhundsanvändning

Ett viktigt verktyg för att bibehålla den låga inavelsgraden i rasen är att begränsa användandet av varje enskild hund. Därför bör en hund ej vara förälder till mer än 5% av hundarna i sin generation (5 år), eller till mer än 25% av de hundar som registreras per år under sin livstid. För närvarande <45 avkommor. Enligt SKK:s grundregler får en tik ha max fem kullar.

Barnbarns listor

Hur många valpar bör som exempel en grupp hel eller halvsyskon som mest producera? Riktmärket är följande, far och morföräldrar bör inte tillåtas lämna fler barnbarn än två gånger vad en enskild hund får producera.

Denna rekommendation kan dock aldrig bli en regel eftersom detta skulle innebära att yngre hundar i en familjegrupp fräntas avelsrätten på grund av den avel som redan bedrivits med äldre släktingar.

Mål

Kortsiktiga och långsiktiga mål

Att öka information om vikten av utvärdering av varje kull. Samt att öka antalet valpkullar som uppfyller SVK:s Avelsmål och annonseras genom klubben.

Samt öka antalet registreringar långsiktigt.

Strategier

Prioriteringar och strategier för att nå målen

Genom att publicera blankett för utvärdering av valpkull på hemsidan.

Samt genom att fortsätta sprida information om vikten av att bibehålla den låga inavelsgraden i rasen.

Genom att vidga samarbetet med uppfödare som inte är medlemmar i SVK.

Hälsa

Nulägesbeskrivning

Generell beskrivning av helhetssituationen i rasen:

Förekomst av hälsoproblem, sjukdomar och/eller defekter; information har samlats genom enkäter, officiella resultat i Avelsdata, försäkringsstatistik, enskilda medlemmar och uppfödare.

HD

Strävvhårig vorsteh är i stort sett en frisk ras. Rasen har sedan 2018 ett hälsoprogram för HD/höftledsdysplasi på nivå 3, med indexberäkning. Detta innebär att ett obligatoriskt röntgenresultat krävs för registrering av valpkull. Hundar med screeningresultat A, B eller C får användas i avel, förutsatt att parningskombinationens preliminära HD-index överstiger 100.

Höftledsdysplasi, HD

Arvsgången för HD är komplex där både arv, med många gener samverkar (polygen), och miljö är bidragande orsaker till sjukdomens utveckling.

Diagnos	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
HD grad A	49 (73,1%)	33 (50,0%)	29 (53,7%)	59 (63,4%)	30 (63,8%)	43 (69,4%)	55 (49,1%)	35 (70,0%)	32 (61,5%)	18 (64,3%)
HD grad B	12 (17,9%)	19 (28,8%)	16 (29,6%)	13 (14,0%)	10 (21,3%)	9 (14,5%)	38 (33,9%)	12 (24,0%)	10 (19,2%)	7 (25,0%)
HD grad C	4 (6,0%)	12 (18,2%)	7 (13,0%)	19 (20,4%)	7 (14,9%)	9 (14,5%)	15 (13,4%)	3 (6,0%)	9 (17,3%)	3 (10,7%)
HD grad D	1 (1,5%)	2 (3,0%)	2 (3,7%)	2 (2,2%)		1 (1,6%)	4 (3,6%)		1 (1,9%)	
HD grad E	1 (1,5%)									
Totalt antal undersökta	67	66	54	93	47	62	112	50	52	28
Snittålder för undersökning (månader)	24	25	24	22	24	22	22	20	19	16
Antal födda	152	186	137	229	173	133	240	139	151	203

Övriga sjukdomar

Epilepsi förekommer sporadiskt inom rasen. Sjuka individer ska inte användas i avel. Kullsyskon ska paras med försiktighet så att inte partnern också har belastning.

Osteochondritis dissecans (OCD) förekommer sporadiskt främst i bogleden. Sjuka och opererade individer ska inte användas i avel. Kullsyskon till en hund med OCD kan användas i avel med försiktighet. Viktigt är då att partnern inte har drabbade kullsyskon.

Magomvridning förekommer, särskilt hos storvuxna individer med djup brösthåla.

Ryggproblem i ung ålder t.ex. spondylos, förekommer i mindre omfattning. Viktigt med uppföljning hos drabbade individer och deras kullsyskon.

Von Willebrands sjukdom typ II, är en blödarsjuka som nedärvs autosomt recessivt. SKK kräver inte testresultat för registrering av valpkull då sjuka individer inte har påträffats i Sverige. Flera hundägare har frivilligt testat sina hundar inför avel. De få hundar som har testats och bär vW-genen, har utländsk bakgrund. SKK har ändrat "Hereditärt fri" till 3 generationer bakåt, vilket inne bär att vissa fall ska en svensk hund behöva DNA-testas för avel utomlands i ett land där man kräver ett vW-test. Rekommendationen är att kontrollera vW-status hos utländska hundar vid avel.

Målsättning-HD

Strävvhårig vorsteh ingår i dagsläget i SKK:s hälsoprogram på nivå 3. HD-index infördes för strävvhårig vorsteh i början av 2018. Utvärdering sker fortlöpande och säker statistik kan tidigast kunna presenteras efter 5 år, alltså 2023. Verka för att för att få minst 50% röntgad avkomma för säkrare statistik.

Målsättning är att alla kullar har ett preliminärt HD-index över 100.

Strategi HD

Genom direktinformation till uppfödarna samt via hemsidan och i Svensk Vorsteh och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman. Informera och påverka uppfödare att endast göra parningskombinationer där det preliminära HD-indexet överskrider 100.

Reviderad november 2023

Allmänna rekommendationer

För att nå framsteg i avelsarbetet gäller att inte ha för många egenskaper att ta hänsyn till, det är viktigt att de för individen allvarliga sjukdomarna/defekterna prioriteras.

För att komma till rätta med de sjukdomar som förekommer inom rasen och där ärftlighet kan misstänkas, behövs information från uppfödare och hundägare. Sjuka hundar eller hundar som ger avkomma med sjukdom där trolig ärftlig bakgrund finns, ska inte användas i avel.

Enkätsvaren för valpkullar födda 2019 är för få för en statistisk säkerhet. Strategin att få ökad svarsfrekvens kan vara att ha en stående hälsoenkät/hälsodeklaration på hemsidan som är öppen för alla åldrar. Då kan även äldre hundars hälsa utvärderas på bredare basis.

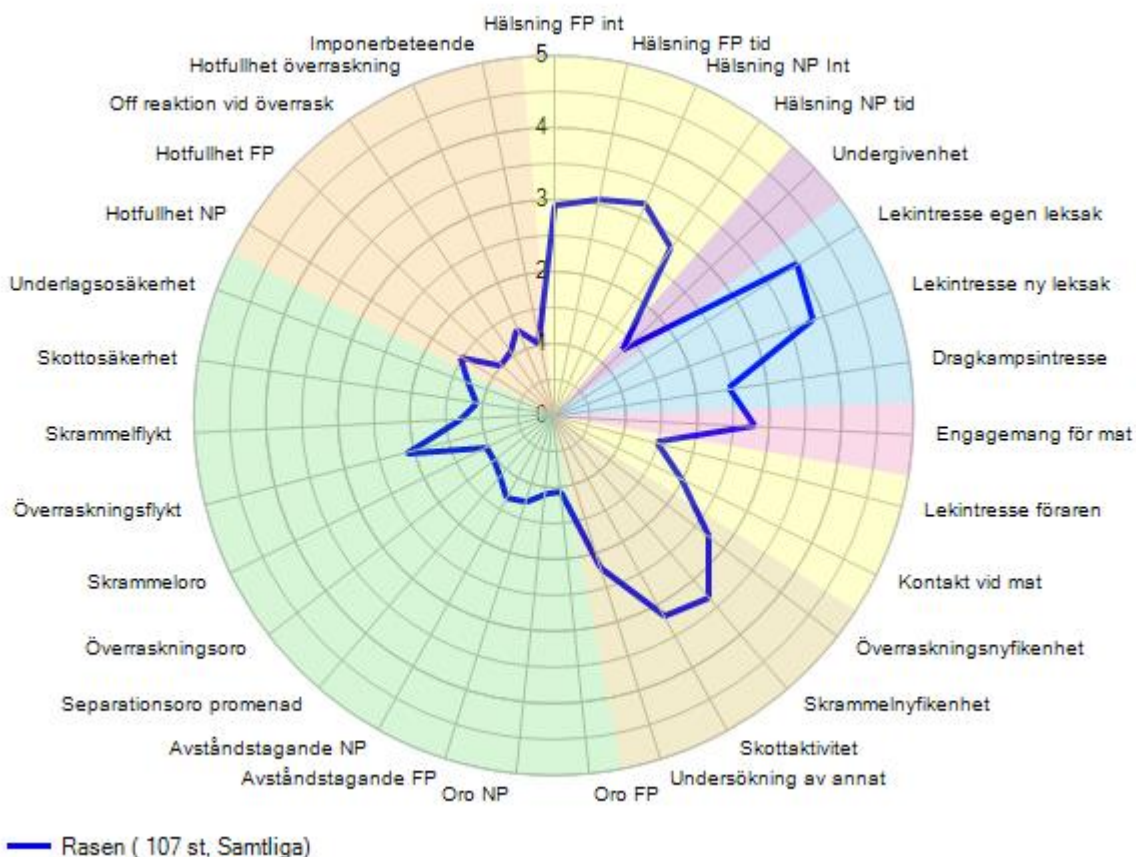
Mentalitet och bruksegenskaper

Nulägesbeskrivning

Strävårdig vorsteh skall vara nervfast, behärskad och harmonisk. Den skall varken vara skygg eller aggressiv. Enstaka skotträdda hundar har noterats. Överdrivet veka hundar med påföljande dressyrproblem förekommer i mindre mängd. Generellt upplevs mentaliteten rastypisk.

Mentaliteten bedöms företrädevis genom BPH sedan 2012. 2012-2021-07-13 har 96 hundar genomgått BPH varav 1 har avbrutit bedömningen. 15 hundar har genomgått MH sedan 2012.

Nedanstående spindeldiagram beskriver egenskapsiffror för rasen utifrån de 95 beskrivna hundar. Av diagrammet kan man utläsa att rasen är social, lekfull, inte särskilt undergiven samt nyfiken. På vänster sida ser vi att den inte är hotfull och är reagerar svagt på skrammel, skott, underlag och överraskning. Spindeldiagrammet visar således att de testade hundar har generellt en rastypisk mentalitet.

Målsättning

Reviderad november 2023

För att få statistiskt säkerställda resultat krävs det 200 bedömda hundar. Intressant vore om fler kullar kunde genomgå BPH för en bredare avkommeuppföljning.

Strategi

Genom att öka intresset till BPH genom information till medlemmar och samarbete med SKK. Viktigt är att inte använda mentalt avvikande individer i aveln, då arvbarheten är betydande inom hundraser.

Jaktegenskaper

Nulägesbeskrivning

Genom gott avelsarbete har rasens jaktliga egenskaper markant förbättras sedan -80 och -90 talet. Nedanstående analys visar att rasen har goda jaktegenskaper.

Underlaget till analysen bygger på starter under perioden 2013-2022.

Idealet för egenskaperna får i bedömningen egenskapssiffror 4. Nedan ses utvecklingen år 2013 – 2022 för siffror 4.

år	fart	vidd	reviering	följsamhet	vattenpassion
2013	79%	71%	52%	69%	83%
2014	79%	72%	47%	65%	79%
2015	83%	73%	51%	72%	85%
2016	81%	74%	58%	73%	79%
2017	78%	70%	59%	73%	78%
2018	81%	73%	54%	74%	86%
2019	84%	73%	52%	75%	84%
2020	84%	77%	58%	73%	91%
2021	83%	80%	56%	75%	85%
2022	86%	75%	56%	79%	85%

I detta material ser man att egenskapsvärdet 4 (idealet) för fart ligger runt 80% med en liten ökning de senaste åren. För vidd ligger egenskapsvärdet 4 på runt 75%, även här ses en blygsam ökning de senaste åren. Man kan anta att dessa värden styrs ganska mycket av genetik och påverkas mindre av miljö/träning.

Även egenskapsvärdet 4 för vattenpassion (viljan att gå i vatten) ligger runt 80-85% och även detta kan antas ha en ganska stark förärvning även om miljö i form av en korrekt träning naturligtvis är av största vikt.

Egenskapssiffror 4 för följsamhet visar en klart stigande siffra. Från runt 65% i början av perioden till runt 75% i slutet. Siffrorna tyder på att avelsarbetet mot samarbetsvilliga hundar ger resultat även om man vet att följsamhet också är en egenskap som kan påverkas ganska mycket av miljö i form av lydsträning.

Egenskapssiffran 4 för reviering sticker ut med siffror runt 55%. Man kan anta att reviering är till viss del styrt av genetik men har en mycket stor påverkan av miljö. Dels i form av träning, dels i form av miljön vid provet med vilttillgång, jakterfarenhet och störningar (tex partner, vilt, miljö).

Målsättning- jaktegenskaper

Verka för att öka antalet jaktprovstarter framför allt i unghundsklass. Inför parning bör båda föräldrarna uppvisa egenskapsvärden som är lika eller bättre jämfört med medelvärdet för rasen och för kön, avseende minst fyra av egenskaperna: Fart, vidd, reviering, följsamhet och vattenpassion. Samt att fortsätta bevara rastypiskt god apporteringslust, spårförmåga, vattenpassion och rovdjursskärpa. Öka antalet provade individer på jaktprov och fullbruksprov.

Strategi-jaktegenskaper

Reviderad november 2023

Genom fortsatt uppföljning av egenskaperna fart, vidd, reviering, följsamhet och vattenpassion. Bevaka och bibehålla allsidigheten som är rasens adelsmärke. Vid avel utvärdera båda partners egenskaper och vid behov kompensera så att inte båda föräldrarna har samma svaghet i någon egenskap.

Fullbruksprov

Antalet deltagare vid fullbruksprov har legat lågt i antalet starter från år 2011 med 4 starter och fram till år 2016 låg antalet starter under 6st. Från år 2017 har intresset för fullbruksprov ökat och fler hundar startar på fullbruksprov.

Exteriör

Nulägesbeskrivning

Strävårig vorsteh ska jaga uthålligt i all terräng. Därmed ska den vara välbyggd, ej för tunn och klen i benstommen och inte heller för massiv och tung.

Pälsen ska vara anpassad för arbetet; sträv och skyddande mot slitage och väta.

Generellt uppfyller hundarna gällande rasstandard, och det är viktigt att bibehålla rastypen.

Man ska vara uppmärksam på:

- * raka frontpartier
- * alltför korta kors
- * bristande förbröst
- * bristande (mjuk)pälskvalité
- * alltför lätt benstomme

Målsättning - exteriör

Genom information till uppfödarna förbättra exteriöra brister utan att påverka hälsa och jaktegenskaper.

Strategi-exteriör Återuppta försöken att kunna databehandla resultaten. Verka för en god exteriör utifrån funktion och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Informera om raskompendiet som finns på hemsidan.

Summering (sammanfattning)

Plan för fortsatt arbete i (specialklubben) Svenska Vorstehklubben

Generellt sett är rasen sund och frisk med rastypisk mentalitet, goda jaktegenskaper och funktionell exteriör. Det är av största vikt att bevara de goda rastypiska egenskaperna och allsidigheten i jakten. Antalet registreringar sjunker och i nuläget sker ungefär 50% av parningarna utanför SVK.

Medverka och informera så att fler uppfödare blir medlemmar i SVK och följer SVK:s avelsmål. Fortsätta samarbetet och avelsutbytet med de övriga nordiska länderna och Europa för bibehållen genetisk variation och låg inavelsökning.

Övrigt

Förankring i klubben har skett genom;

- Rasenkäter för hundar registrerade under åren 2017 och 2018
- Löpande information inför RAS revideringen på SVK:s hemsida
- Information i SVK:s tidning Svensk Vorsteh inför RAS revideringen
- Digital avelskonferens i juni 2021
- Digitala träffar för genomgång av RAS med XX deltagande medlemmar???
- Enkät per mail och på hemsidan rörande revideringsförslaget

- Förnyat revideringsförslag har skickats efter digitala rasträffar per e-post till deltagare och uppfödare och har lagts upp på SVK:s hemsida i X månader med uppmaning att komma in med synpunkter på förslaget
- Digitalt möte för SVK:s avelskommitté XXXX 2021 där RAS slutligt förslag beslutades som sedan fastställdes av SVK:s huvudstyrelse och sedan skickades till SKK/AK för slutligt godkännande.

Källhänvisningar

- SVK:s rasenkäter
- SVK:s jaktprovsstatistik
- SKK:s avelsdata
- SVK:s analys av utställningskritiker 2014-2019
- Medlemsmöte/avelskonferens
- Exteriördomare inom SVK
- SVK:s exteriördomarkonferens 2019
- Löpande samråd med SVK:s jaktprovsdomare